

Civilutskottets betänkande

1982/83: 13

om anslag till räddningstjänst m. m. (prop. 1982/83:100 bil. 6)

1 Propositionen

Regeringen har i proposition 1982/83:100 bilaga 6 (försvarsdepartementet) under litt. J (s. 254–262) föreslagit riksdagen att under fjärde huvudtiteln för budgetåret 1983/84 anvisa

1. till Statens brandnämnd ett förslagsanslag av 15 950 000 kr.,
2. till Beredskap för oljebekämpning till havs m. m. ett förslagsanslag av 16 402 000 kr.,
3. till Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m. m. ett förslagsanslag av 5 250 000 kr.,
4. till Strandbekämpningsbåtar ett reservationsanslag av 2 100 000 kr.

2 Motioner

I detta sammanhang behandlar utskottet motionerna 1982/83:

265 av Per Olof Håkansson (s) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna behovet av regler för underhåll av handbrandsläckare i enlighet med vad som anges i motionen.

507 av Per Olof Håkansson (s) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna behovet av en enhetlig och samordnad statistik över insatserna i såväl den allmänna som den särskilda räddningstjänsten.

1562 av Eric Hägelmark (fp) vari hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om en utredning om en samordnad helikopterorganisation för ambulans- och räddningstjänst.

3 Uppgifter i anslutning till motionerna

3.1 Underhåll av handbrandsläckare

I brandlagen (14 §) anges bl. a. att ägare eller innehavare av byggnad, upplag eller annan anläggning är skyldig att anskaffa och underhålla erforderliga brand- och livräddningsredskap. Vad som skall anses erforderligt bedöms av brandsyneförrättaren. Det ankommer på statens brandnämnd att utfärda anvisningar innehållande rekommendationer om vilka redskap som kan godkännas.

I meddelande 1980:2 från statens brandnämnd behandlas frågan om vilka brandredskap som kan anses komma i fråga för insatser mot brandtillbud eller bränder innan larmad brandstyrka hinner anlända. Bland sådana brandredskap nämns i meddelandet handbrandsläckare. Beträffande under-

håll av erforderliga brandredskap rekommenderar brandnämnden regelbunden översyn och revisionsbesiktning. Den regelbundna översynen bör ske minst en gång om året i enlighet med skötsel föreskrifterna för materielen. Brandnämnden anför att det är av betydelse att underhållsansvaret endast ges åt den som besitter för arbetet erforderliga resurser, kvalifikationer och insikter samt föreskriven behörighet. Några regler om vilka krav på behörighet som skall anses erforderliga finns inte i dag.

Statens provningsanstalt (SP) har år 1979 presenterat ett förslag till en frivillig auktorisationsordning för besiktning och kontroll av brandredskap. De grundläggande reglerna för ett auktorisationssystem finns i lagen (1974:896) och kungörelsen (1974:898) om riksprovplatser m. m. Provningsanstaltens förslag har remissbehandlats. Förslaget fick ett övervägande positivt mottagande. 15 remissinstanser, bl. a. brandnämnden, industriverket, brandredskapsföreningen, Brandmännens riksförbund och LO, ställde sig positiva till förslaget medan åtta remissinstanser, däribland konsumentverket, näringsfrihetsombudsmannen, riksrevisionsverket och brandförsvarsföreningen, uttryckte tveksamhet eller avstyrkte förslaget.

Med anledning av det splittrade remissutfallet förbereder SP en enkät angående behov av kontroll bl. a. av handbrandsläckare. Resultat av enkäten har nu angivits kunna föreligga hösten 1983.

I civilutskottets betänkande CU 1981/82:40 behandlades en motion (s) med samma hemställan som den nu aktuella. Utskottets majoritet (m, c, fp) anförde då att resultatet av de pågående övervägandena borde avvaktas. Utskottets minoritet (s) anförde i en reservation att riksdagen borde bifalla motionen och som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om underhåll av handbrandsläckare. Riksdagen följde utskottets majoritet.

3.2 Statistik över åtgärder inom räddningstjänsten

Brandforsk, som är statens, kommunernas och näringslivets gemensamma organ för att initiera, bekosta och följa upp olika slag av brandforskning, finansierar ett projekt kallat Brandförsvarsstatistik. Projektet bedrivs vid försvarets forskningsanstalt (FOA). En delrapport kallad Brandförsvarsstatistik överlämnades i slutet av år 1982 till styrelsen för Brandforsk.

I delrapporten lämnas synpunkter på olika ambitionsnivåer för ett statistiksystem rörande bränder och brandförsvar. Bl. a. tas i delrapporten upp kraven på ett brandstatistiksystem utifrån följande tre problemområden.

1. Det kommunala brandförsvarets organisation och dimensionering.
2. Produktsäkerhetsfrågor ur ett brandriskperspektiv (analys av hur brandrisker beror av olika produkter).

3. Funktionssäkerhet och effekt av åtgärder mot industribränder (bl. a. sambandet mellan olika brandskyddsåtgärder och olyckans förlopp och konsekvenser).

Brandforsk har ställt medel till förfogande för FOA för fortsatt utredningsarbete rörande brandförsvarsstatistik. Slutrapporten skall avges senast i september månad 1983. I denna skall bl. a. en genomgång göras av vissa datakällor, av brandförsvarets möjligheter att insamla uppgifter samt av vissa metod- och dataproblemområden.

Vidare finansierar Brandforsk ett projekt som syftar till att undersöka förutsättningarna för en fortlöpande insamling m. m. av statistiska uppgifter över räddningsinsatserna i en vidare mening än vad som sker inom ramen för det ovannämnda projektet. Även detta projekt avses bedrivas skyndsamt.

3.3 Helikopterorganisationen för ambulans- och räddningstjänst

Räddningstjänstkommittén har i en rapport kallad Sjuktransporter med helikopter behandlat frågan om hur samhällets verksamhet med luftburna sjuktransporter bör organiseras. Bl. a. anför i rapporten att helikopterverksamheten bör omfatta helikoptrar vid polisens och försvarets nuvarande och eventuellt nya framtida stationeringsorter. Vidare bör enskilda företags helikoptrar stationerade i framför allt fjällänen ingå i verksamheten. Förstärkning av sjuktransportorganisationen med regionala resurser föreslås kunna ske i sjukvårdsområden som saknar "egna" helikoptrar.

Rapporten har remissbehandlats. Remisstiden utgick den 1 mars 1983.

4 Utskottet

I motion 265 (s) tas upp frågan om *underhåll av handbrandsläckare*. Enligt motionärens uppfattning bör riksdagen ge regeringen till känna vad i motionen anförts om att underhållsregler för handbrandsläckare utarbetas.

Ovan har redovisats gällande regler, pågående utredningsarbete och tidigare riksdagsbehandling av den nu behandlade frågan. Av redovisningen framgår bl. a. att statens provningsanstalt genom en enkät, vars resultat beräknas föreligga under hösten 1983, avser söka kunskap om behovet av kontroll bl. a. av handbrandsläckare. Om ett sådant behov finns är statens provningsanstalts avsikt, såvitt nu kan bedömas, att utarbeta regler för en frivillig auktorisation för besiktning och kontroll av brandredskap.

Enligt utskottets uppfattning är det väsentligt att åtgärder vidtas så att kontrollen m. m. av brandredskap förbättras. Genom statens provningsanstalts tidigare och nu pågående arbete i frågan finns redan nu ett underlag för att vidta åtgärder i syfte att ernå en bättre ordning än f. n. Utskottet finner det motiverat att nu pågående arbete intensifieras och snarast slutförs så att frågan om underhåll bl. a. av handbrandsläckare kan ges en tillfredsställande

lösning. Statens provningsanstalts tidigare förslag bör kunna vara utgångspunkten för kommande åtgärder. åtgärder som skyndsamt bör genomföras. Vad utskottet med anledning av motion 265 (s) anför om underhåll av handbrandsläckare bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I motion 507 (s) tas upp frågan om *statistik över insatserna i den allmänna och den särskilda räddningstjänsten*. Motionären anför att enhetlig statistik över åtgärderna inom räddningstjänsten saknas i Sverige. Sådan statistik behövs bl. a. för att på ett riktigt sätt dimensionera räddningstjänsten och för att ge kommunerna m. fl. underlag för att fatta beslut om samverkan över kommungränserna.

Bristen på relevant och samordnad statistik har, som framgått ovan, uppmärksammats inom Brandforsk. Styrelsen för Brandforsk finansierar ett projekt kallat Brandförsvarsstatistik. Projektet bedrivs vid försvarets forskningsanstalt (FOA). En slutrapport avses vara färdig i september månad 1983. Vidare finansierar Brandforsk ett projekt som syftar till insamling m. m. av statistiska uppgifter över räddningsinsatserna i vid mening. Även detta arbete avses bedrivas skyndsamt.

Liksom motionären finner utskottet det angeläget att statistik över olika slag av räddningsinsatser systematiseras och publiceras. En sådan statistik är viktig inte minst med tanke på de ökade krav som numera ställs på samhällets insatser för att avvärja och bekämpa olyckor av skilda slag. Dessutom kommer en statistik över räddningstjänstinsatserna att vara ett viktigt underlag för ställningstaganden till landets indelning i räddningstjänstregioner, en fråga som tagits upp i räddningstjänstkommitténs betänkande Samhällets räddningstjänst (SOU 1981:82).

Eftersom ett metodarbete avseende utformning m. m. av statistik över räddningsinsatser pågår kan enligt utskottets uppfattning syftet med motion 507 (s) i huvudsak nu anses tillgodosett utan någon riksdagens begäran enligt motionärens förslag. Utskottet utgår ifrån att åtgärder vidtas så att en tillförlitlig statistik utarbetas när det nu pågående förberedande arbetet avslutats.

En *samordnad helikopterorganisation för ambulans- och räddningstjänst* tas upp i motion 1562 (fp). Motionären begär en utredning i frågan. Som framgått ovan har räddningstjänstkommittén i en rapport behandlat frågan om organisationen av samhällets verksamhet med luftburna sjuktransporter. Rapporten har remissbehandlats. Remisstiden utgick den 1 mars 1983.

Enligt utskottets uppfattning bör rapporten och remissynpunkterna övervägas innan beslut fattas om ytterligare utredning. Utskottet utgår ifrån att regeringen, om så anses erforderligt, för riksdagen redovisar sin syn på frågan. Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motion 1562 (fp).

Beträffande *anslag till räddningstjänst* tillstyrker utskottet förslagen i budgetpropositionen.

Utskottet hemställer

1. beträffande *underhåll av handbrandsläckare*
att riksdagen med anledning av motion 1982/83:265 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.
2. beträffande *statistik över räddningstjänstinsatser*
att riksdagen avslår motion 1982/83:507,
3. beträffande *samordnad helikopterorganisation*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1562,
4. beträffande *anslag till räddningstjänst*
att riksdagen under fjärde huvudtiteln för budgetåret 1983/84 anvisar
 - a. till *Statens brandnämnd* ett förslagsanslag av 15 950 000 kr.,
 - b. till *Beredskap för oljebekämpning till havs m. m.* ett förslagsanslag av 16 402 000 kr.,
 - c. till *Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m. m.* ett förslagsanslag av 5 250 000 kr.,
 - d. till *Strandbekämpningsbåtar* ett reservationsanslag av 2 100 000 kr.

Stockholm den 10 mars 1983

På civilutskottets vägnar

KJELL A. MATTSSON

Närvarande: Kjell A. Mattsson (c), Oskar Lindkvist (s), Thure Jadestig (s), Knut Billing (m), Magnus Persson (s), Ivar Nordberg (s), Bertil Danielsson (m), Birgitta Hambræus (c), Per Olof Håkansson (s), Kerstin Ekman (fp), Tore Claeson (vpk), Margareta Palmqvist (s), Rune Evensson (s), Jan-Eric Virgin (m) och Göte Jonsson (m).

Reservation*Underhåll av handbrandsläckare*

Kjell A. Mattsson (c), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Birgitta Hambræus (c), Kerstin Ekman (fp), Jan-Eric Virgin (m) och Göte Jonsson (m) anser att

dels det stycke i utskottets betänkande som på s. 3 börjar "Enligt utskottets" och på s. 4 slutar "till känna" bort lyda:

Som framgått ovan (avsnitt 3.1) behandlade utskottet förra året (CU 1981/82:40) en motion med samma yrkande som det nu föreliggande. Med hänvisning till pågående överväganden i frågan avstyrkte utskottet bifall till

den då behandlade motionen. Utskottet finner inte anledning att ändra sitt ställningstagande.

Utöver vad utskottet anförde förra året kan erinras om att flera remissinstanser, däribland näringsfrihetsombudsmannen (NO) och riksrevisionsverket, uttryckt tveksamhet över statens provningsanstalts förslag till frivillig auktorisationsordning för besiktning och kontroll av brandredskap. NO anförde bl. a. att säkerhetsfrågorna väger tungt men uttalade att auktorisationssystem samtidigt innefattar en påtaglig risk för att priskonkurrensen mellan seriösa företag motverkas och att man går miste om en viktig effektivitetsfrämjande konkurrensfaktor. Som alternativ till auktorisations-system kunde enligt NO undersökas om det inte var möjligt att inom branschen tillskapa lämpliga försäkringsformer eller garantifonder för ersättning i skadefall.

Med hänvisning till det ovan anförda avstyrker utskottet motion 265 (s).

dels utskottet under 1 bort hemställa

1. beträffande *underhåll av handbrandsläckare*
att riksdagen avslår motion 1982/83:265,

Särskilt yttrande

Samordnad helikopterorganisation

Kerstin Ekman (fp) anför:

Räddningstjänstkommittén har huvudsakligen använt befintliga resurser vid sina begränsade försök. Organisation och utrustning har inte varit i nivå med vad som rimligen kan krävas av en effektiv organisation. Försöken kan möjligen ge ett visst svar på hur befintliga helikopterresurser var för sig har fungerat. Däremot kan inte frågan besvaras hur en kombination av polisens, försvarets och andra räddningshelikoptrar, integrerad med sjukvården skulle fungera. Inte heller har möjligheten till ett självständigt helikopterbolag med staten, landstinget och kommunerna som ägare belysts. Därför bör regeringen även låta utreda dessa möjligheter.